

УДК 81'28

DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2022.268664>Лідія Хавалджи*

ДІАЛЕКТИЗМИ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТВОРАХ В. ЯВОРІВСЬКОГО

У статті проаналізовано функції діалектизмів у художній публіцистиці В. Яворівського раннього та зрілого періодів творчості, яку дослідники характеризують як глибоко філософську. Доведено, що у творах раннього періоду творчості майстерно використано стилістичний потенціал діалектизмів з метою стилізації мовлення, ідентифікації персонажів чи цілого ареалу, експресивізації висловлювання. У публіцистичних творах зрілого періоду автор зрідка вдається до вживання діалектизмів. Зазвичай їхню функцію, пов'язану з конотацією висловлення, виконують слова, поширені в усному мовленні.

Ключові слова: діалектизм, етнографічна функція, моделювальна функція, експресивна функція, ідентифікаційна функція.

Khavaldzhy Lidia. Dialectisms in journalistic works by V. Yavorivsky.

In the article the functions of dialectisms are analysed in the artistic publicism of V. Yavorivsky's early and mature periods of work that researchers characterize as deeply philosophical. It is well-proven that in works of early period of work stylistic potential of dialectisms is masterly used with the aim of stylization of broadcasting, authentication of personages or whole natural habitat, expressive expression. In particular, in publicism works of 70s and 80s of 20th century of V. Yavorivsky quite often uses dialectisms with the aim of recreation of local colour. In this case master of word uses the reception of alienation usually, applying for the selection of dialectal lexeme quotation marks in an order to underline her a withstand use and special connotation. On occasion dialectisms perform the identifying duty, when they name the differential line of broadcasting of habitants of whole natural habitat. A writer used dialectisms-nouns that name the articles of way of life, in particular the name of tableware, things of domestic consumption, name of clothing or shoes, domestic names church interiors and others like that. A publicist rethinks colloquial lexemes quite often, using them in figurative sense. An author creates the expressively saturated expressions, using a dialectal or colloquial verbal vocabulary. Interesting are cases of introduction of verbs in composition of phraseology turn widespread in the verbal broadcasting of habitants of edge. Dialectisms in the literary text do not cause a clear negative assessment. Their written fixation helps to focus on them, and hence the need to understand dialectics, to understand the motives for its inclusion in the text.

In publicism works of mature period an author now and then is succeeded to the use of dialectisms. Usually their function, related with the connotation of expression, execute words widespread in the verbal broadcasting, rarely used lexemes. Sometimes a writer is consciously succeeded to creation of styleme, replacing a current lexeme colloquial or occasional one. Thus, comparable study of peculiarities of application of dialectisms in publicism works of V. Yavorivsky is certified by conscious attitude of author toward the use of locally used lexemes. The careful selection of such nominations and knowledge of their stylistic loading characterizes an author as brilliant master of word.

Keywords: dialecticism, ethnographic function, designing function, expressive function, identification function.

Вступ. Використання діалектизмів у художньому українському дискурсі неодноразово було предметом розгляду багатьох учених. Зокрема, це питання порушували у працях Ф. Жилко [Жилко 1958], С. Бевзенко [Бевзенко 1980], Б. Кобилянський [Кобилянський 1960], І. Матвіяс [Матвіяс 2008], С. Єрмоленко [Єрмоленко 2008], А. Зеленько [Зеленько 1982], Г. Козачук [Козачук 1972], І. Ніколаєнко [Ніколаєнко 2010], та ін. С. Єрмоленко, обґрунтовуючи розуміння

* Лідія Хавалджи, здобувач вищої освіти ступеня PhD кафедри української філології та загального мовознавства ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (Полтава, Україна); e-mail: havaldzhy.lidia@gmail.com.

діалектизму як історично мінливого явища [Єрмоленко 2008, с. 199], наголошує на тому, що в XIX ст. статус і функції діалектизмів в художніх текстах були іншими, порівняно з сучасними мовами. «Оскільки для зазначеного періоду розвитку літературної мови художній стиль був основою формування літературної норми і завдяки писемній практиці визначав цю норму, то й діалектизми становили неодмінну частину лексичної системи літературної мови» [Єрмоленко 1972, с. 16]. У XX ст. і на початку XXI ст. поняття діалектизму треба розглядати вже у зв'язку зі стильовими нормами, тобто як сплановане моделювання говірки, стилізацію, що передбачає певну реакцію читача: «Діалектизми набувають статусу стилістичних засобів, що збагачують, урізноманітнюють не лише художній, а й розмовний стиль літературної мови» [Єрмоленко 2008, с. 198]. Цю ж думку обґрунтовує С. Бирик: «Діалектне слово в словнику – це літературне слово з територіальним і письменницьким “портретом”, а діалектне слово в тексті – це стилема, експресема, засіб художньо-образної конкретизації» [Бирик 2003, с. 49].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині діалектизм тлумачать як позанормативний елемент літературної мови, що має виражену діалектну віднесеність. «Діалектизми віддзеркалюють процес адаптації літературною мовою територіально здиференційованих елементів діалектної мови чи регіональних варіантів літературної мови» (СУМ I, с. 135). Б. Кобилянський, вивчаючи особливості використання діалектної лексики в художніх творах, виходив з того, що письменник може вдаватися до вживання окремих діалектизмів у мові творів і відтворювати події діалектним різновидом загальнонародної мови. Тому вчений розрізняв діалектизми і «стилізовані» діалектизми, власне говірку і «стилізовану» говірку [Кобилянський 1960, с. 38–73].

Дослідники, визначаючи функції діалектизмів у художніх творах різних письменників, передусім виділяють комунікативну, етнографічну, моделювальну та експресивно-виразову. Перша з них полягає у вживанні «письменником діалектних елементів рідного йому говору чи наріччя у мові персонажів і авторській мові», коли свідомо чи несвідомо митець використовує ареалізми замість слів літературної мови [Зеленько 1982, с. 39]. У цьому разі, ймовірно, ідеться про те, що сам твір написаний мовою говірки.

Етнографічна функція діалектизму, або номінативна, зумовлена тим, що в літературній мові зовсім немає відповідника для називання якогось поняття чи таку лексему треба замінювати словосполученням, тому автор послуговується етнографізмом [Самотик 1998].

Моделювальну функцію використовують для того, щоб передати неповторність народного мовлення, забезпечуючи в художньому дискурсі відтворення реального колориту. Експресивна функція діалектних одиниць, цілеспрямовано вжитих у художньому тексті, ґрунтується на опозиції, протиставленні діалектизму як позанормативного засобу висловлення думки словам літературної мови в тексті одного літературного твору: «Діалектне слово в літературному творі вносить в текст особливу експресію, враження свіжості, небанальності. Багато діалектних слів самі собою здаються дуже виразними, що в більшості випадків відповідає дійсності. Така виразність діалектної лексики базується на відношенні її в тексті до лексики літературної, експресивний заряд кожного діалектизму кваліфікується на тлі літературної лексики і розцінюється з погляду останньої» [Грещук і Грещук 2015, с. 6]. Функція індивідуалізації

персонажа літературного твору полягає в тому, що уведення в мовні партії дійових осіб певних діалектних лексем слугує ідентифікації героя як представника певної етнографічної групи. Це може бути одна-дві характерні діалектні лексеми, за якими чітко простежується герой твору як неповторний індивід, особистість, яку ні з ким іншим не сплутаєш. Діалектне слово виказує і його належність до певної етнографічної групи [Ibid., с. 7].

Завдання цієї статті вбачаємо в тому, щоб проаналізувати функції діалектизмів у художній публіцистиці В. Яворівського раннього та зрілого періодів творчості, яку дослідники характеризують як глибоко філософську, але проникнуту дохідливими роздумами над непростими питаннями, що зачіпають кожного громадянина України. У ній знаходимо нове бачення минулого і шлях, яким автор закликає йти в майбутнє.

Виклад основного змісту. Мовний потенціал публіцистики В. Яворівського високий, його значущість виявляється передусім у залученні значного етнолінгвістичного матеріалу в тканину публіцистичного твору. Суттєвого значення набувають спостереження над мотивацією окремих назв, виявленням й проясненням «внутрішньої форми слова», використанням слів із символічним значенням, уживанням фразеологізмів, функціонуванням перифраз тощо. Удало В. Яворівський використовує також діалектизми та уснорозмовну лексику. Загалом публіцистика В. Яворівського – це експресивно насичений дискурс, у якому поєднують ознаки художнього та публіцистичного стилів.

У публіцистичних творах 70–80-их років ХХ ст. В. Яворівський нерідко вживає діалектизми з метою відтворення місцевого колориту. У цьому разі майстер слова зазвичай використовує прийом відчуження [Шаповалова 2011, с. 230], застосовуючи для виокремлення цієї лексеми лапки для того, щоб підкреслити її усталене вживання та особливу конотацію: *«Зранку в райкомі партії було «завізно». Дмитро Васильович уточнював у голів колгоспів прізвища передових доярок, бо в друкарні вже чекали, аби видрукувати ці прізвища на шкiряних, щедро інкрустованих українським орнаментом дипломах»* (Крила, с. 56).

Окремими номінаціями публіцист підкреслює якусь своєрідність, особливість, неповторність, називає одним словом якийсь предмет чи явище, бо літературного відповідника до цього слова дібрати складно. Скажімо, він уживає лексему *маринарка* при найменування легкого літнього піджака (див.: *маринарка* ‘жакет, піджак’ з позначкою *діалектне* (ВТСУМ, с. 648)), що сприяє лапідарності мовлення: *Тоді чорний ірже, щоб розбудити мене, а білий повертає голову і починає торсати за полу. На всіх моїх маринарках є знаки його зубів. – Богдан відкидає плац і показує смугасті басамани на піджаку* (Крила, с. 66). Автор при цьому використав своєрідний спосіб уведення діалектизму в публіцистичний текст, у наступному реченні вживаючи слово *піджак*. До речі, наразі лексема *маринарка* належить до актуалізованої лексики, набуває все більшого поширення (так називають нині модний легкий жіночий піджак).

Діалектизми в публіцистиці В. Яворівського відтворюють побут, інформують про звичаї, як-от у вислові *випити гальбу пива* (див.: *гальба* ‘півлітровий кухоль’, що трактують як запозичення з німецької мови спочатку в мову лемків, а потім і в інші говірки південно-західного наріччя (СУМ II, с. 22)). Не випадково говорять, що *лемко не лемко без лемківської гальби пива: – Коли мій Микольцьо їхав до Львова в лісотехнічний інститут і я випроводжав його, то ми обидва мали потаємну від мамі змову. Отак само посідали на коней, приладнали валізи*

до сідел і ніби поїхали до асфальтівки на автобус. Але як тільки вона перестала нас бачити, завернули горою коней і виїхали на оцю дорогу. Так надвечір лісом дісталися аж до Воловецького перевалу, потомлені не менше, ніж наші коні. Але ж наговорилися досхочу. На перевалі **випили по гальбі пива**, викурили одну на двох сигарету, він сів на попутний автобус, а я повернувся додому тим самим шляхом, що веде повз стару смереку, під якою ми довгенько відпочивали із сином. Я вам зараз її покажу (Крила, с. 68).

В окремих випадках діалектизми виконують функцію ідентифікації, коли називають диференційну рису мовлення жителів усього ареалу: *Поїзд віз його через Харківщину, Микола наспіх попив гарячого чаю в купе і все стояв і стояв біля вікна, бо його очі й душа зголодніли за цими українськими пейзажами, за розмальованими криницями з журавлями, за дворищами, всадженими квітами, за любовно підмазаними на літо хатами. На одній із зупинок почув **ковзьке**, як карамелька, «бульо», «льовка» – і зрозумів: полтавці, Полтавщина!* (Право, с. 76).

В авторському мовленні діалектизми засвідчують нерозривний зв'язок письменника зі своїми героями, людьми, про долю яких він пише (*Богдан відкидає плащ і показує смугасті **басамани** на піджаку* (Крила, с. 6); див.: *басаман* 'смуга на тканині' (СУМ I, с. 254)). Ареалізми демонструють також глибокі знання побуту, мови сільських жителів: *А пиєниці вже вистояні, колосся відливає свинцевою **тьмавістю**, зерно в колоску **баччиться**, втрачає свою золотаву пружкість* (Крила, с. 74) (див.: розмовне *побаччиться* 'укритися зморшками' (ВТСУМ, с. 985); у тексті статті цією лексемою передано стан, коли зерно перезріває).

У мовленні дійових осіб діалектизми – засіб експресивізації, інтимізації мовлення (*Богдан, не зводячи очей угору, сказав: – Білка. Вона й вироста на цій смереці. Така руда, як полум'я. – І вже голосніше: – Ей, **вуйночко**, не підпалить мені своїм хвостом лісу!* (Крила, с. 70); див.: *вуйна* 'тітка, сестра матері або дружина матиного брата' (ВТССУМ, с. 212)); індивідуалізації мови персонажів (*– Я є коваль, то смерті **нич** не боюся, бо я для неї коси ніколи не кував. То чо' мені її боятися... – І тут-таки, не змінивши тону, оповів свою власну билищу* (Крила, с. 93); див.: *нич* 'нічого' (ВТССУМ, с. 786)); зосередження уваги на якомусь моменті (*І тут-таки сказав своєму шоферові: за півгодини поїдеш в Українку, не кривися, знаю, які там **бакаї** та піщані дюни, прорवेशся* (Право, с. 78); див.: *бакаї* 'вибій з водою, калюжа на дорозі' (ВТССУМ, с. 56)).

У публіцистичному тексті письменника нерідко використано діалектизми-іменники, що називають предмети побуту, зокрема найменування посуду (*Незабаром у світлиці стало велелюдно. Прийшла тітка Оксана з хлібом та **дзбанком** меду, щоб Катерині й Віктору вік був солодкий. Потім тітка Пашка прямо з дверей оповістила, що цього року картопля цвіте буйно, та хай Катерина лаштується на поміч* (Крила, с. 84)); речей хатнього вжитку (*Двійко її великих, упокорених спокоєм рук лежать на сліпучобілім **обрусі** стола* (Крила, с. 89)); назви одягу чи взуття (*Оце тільки для фотографа ми повзувалися в стоптані солдатські черевики. Залишали **взувачку** біля мішків із зерном, а самі – босоніж по ріллі з досвітку до смерку. От лише не можу пригадати, хто повертався з чобітьми з поля, несучи їх зв'язаними через плече? Знаю тільки, що пахли вони свіжою шкірою для всіх* (Право, с. 67)); побутові назви церковного інтер'єру (*Я просто переконав їх, що сіяти – діло куди святіше, ніж стовбичити*

в *бабинці*, відбиваючи поклони вичовганим дошкам церковної підлоги (Право, с. 69)).

Публіцист нерідко переосмислює розмовні лексеми, уживаючи їх із переносним значенням. Скажімо, лексема *первістка* зазвичай має значення ‘корова, що отелилася вперше’ (ВТСУМ, с. 699), але в тексті нарису вона набуває нового смислу ‘перша станція, яку будував головний герой’: *Нічого, не так часто ти дозволяєш собі, Миколо, цю розкіш. Ось попрошуся в Києві, щоб направили в Донбас, на мою «первістку», Миронівську ДРЕС, яку будував одразу після інституту, або на Ворошиловградську, на Дінці голубому, де вперше відчув у собі певність будівничого* (Право, с. 77).

Експресивно насиченими стають і ті висловлювання, у яких ужито прикметники, поширені в усному мовленні: *Вона росила йому синів і дочок, варила сніданки, обіди й вечері, прала сорочки, приймала далеких і близьких гостей, чекала його з усіх доріг, на які він ступав, весь час намагалася вберегти його хирляве здоров'я – чинила все це не ремствуючи, не перебільшуючи свої ролі ні в колгоспній ланці, ні в родинному гнізді* (Право, с. 67).

Автор створює експресивно насичені висловлення, уживаючи діалектну чи розмовну дієслівну лексику: *Кінь стоїть, сіно жумрає, я свою роботу роблю, але намагаюся більше на очах у коня крутитись: то сіно поправляю, то скажу йому щось і все ближче й ближче до нього підходжу. Тоді хліба кавальчик йому кинув, але так, щоб він не міг з прив'язу дотягнутись. Бачу, шарпається, а дістати не годен. Я тоді хліб у руку взяв. Підступаю до нього ближче. Підійшов. Він собі хліб жує, а я його рукою у підгризку лоскочу. Е, думаю, то ти не такий страшний, як вдаєш із себе* (Крила, с. 93); *Микита Якович зжалобився, пішов на ризик, назначивши вчорашнього крадія сторожем на фермі* (Право, с. 70). Цікавими є випадки уведення дієслів у склад фразеологічного звороту, поширеного в усному мовленні жителів краю: *Міністр пройшовся просторим кабінетом, почастивав Красноштана холодною содовою з сифона, попросив у секретарки міцної кави й, коли допили це пахуче зілля, зітхнув і пішов «навпрошки»*: *Прошу вас, Миколо Миколайовичу, дуже прошу... на рік-два, не більше...* (Право, с. 77) (тут ужито зі значенням ‘почав говорити прямо’).

Естетична функція розмовної лексики полягає в тому, що, змінюючи значення слова, переосмислюючи його, письменник досягає більшої експресивності: *Сьогодні на Вінниччині, як кажуть подоляки, «гримить» липівське господарство. Я був у Липівці десь із рік тому, бачив знаменитий на всю область Палац культури на високому пагорбі, торговельний комплекс (із магазинами, рестораном, книгарнею), будинок правління колгоспу, школу, просторий стадіон, музей села – все зроблено зі смаком, добротню, з урахуванням перспективи* (Право, с. 89).

Стилемою публіцистики В. Яворівського нерідко є також архаїми як одиниці пасивного шару лексики, що мають зазвичай значний експресивний потенціал: *«Як він оженився в наше село, то тут його ніхто не знав. Він себе тут працею показав. Бо в нас у Плав'їм по праці чоловіка міряють. Він, якщо хочете, пів села цього створив. Усе, що в хаті є кутого, – то його. І що то в нього за руки такі: навіть дзигарі ремонтував. То де це бачено, щоб коваль, що гатить по ковадлу здоровецьким молотом, та дзигарі міг полагодити?...»* (Крила, с. 95) (див: *застаріле дзигар* ‘годинник’ (СУМ II, с. 267)).

Уважний до слова, В. Яворівський надає перевагу специфічним для української мови назвам, уживаючи лексему *цямрини* замість *зруб* (Ми

зустрілися з нею біля криниці, **цямрини** до якої робив Дорош. Ганна має такий чистий і співучий голос, що, здається, ніби вона співає ті слова, які говорить (Крила, с. 95)), ворочок замість мішечок (Родина Коваленків в січні пухла з голоду. ...батько пішов на Полтавщину до родичів: може, посоплять хоч чимось. Прийшов через тиждень, упав серед хати з **ворочком** пшениці та з кошиком пішоняної крупи й шматком сала (Право, с. 9)), та ін.

Письменник майстерно оперує лексичними синонімами, уживаючи серед інших слова чи словосполучення локального вжитку, книжні вислови тощо. Саме такий прийом він застосовує при описі розмови: *Микита Якович знову стежить за журавлиним ключем, а я згадую слова Анатолія Олександровича Мельника – смаглікуватого, приязного подоляка, в очах якого можна вгадати всі перебіги його настроїв (ось він **шмальне** добродушним подільським **дотепом** замість довгих, надокучливих пояснень, ось рішуче **займе** свою **позицію**, де інший вибрав би хистку й затишну середину, а то **розповідь** про когось так приязно й живописно, що ти зможеш упізнати ту людину на вулиці)* (Право, с. 65).

Загалом текст художньої публіцистики В. Яворівського, у межах якого контактують літературний і діалектний варіанти мови, є статичною та постійною величиною, здатною в однаковому вигляді влитися в мовний досвід великої кількості носіїв мови. «Статус такого тексту підтримується авторитетом, властивим друкованому слову взагалі і художній літературі зокрема. Тому діалектизми в художньому тексті не викликають однозначно негативну оцінку. Їх писемна фіксація сприяє зосередженню уваги на них, а з цього випливає потреба зрозуміти діалектизм, осмислити мотиви його включення в текст. Як наслідок, діалектизми входять у мовну свідомість читачів – носіїв літературної мови» [Калнинь 1998, с. 59].

У публіцистичних творах зрілого періоду творчості В. Яворівський рідше вдається до використання діалектної лексики. Проте, як і раніше, він вдало використовує розмовну та рідковживану лексику, яка допомагає йому експресивізувати текст: *Однак це наше, українців, тисячоліття, бо після багатьох кривавих **тирловиц**, міграцій, освоєнь та обживань життєвого простору у попередніх тисячоліттях наша нація лише зав'язувалась, лише пускала свій корінь у цю благодатну землю, пускала глибоко і надійно в самому центрі європейського материка Наче передчувала, що її терзатимуть сусіди південні і північні, східні і західні і що вона мусить вистояти за будь-яку ціну* (Народ 2, с. 8) (див.: *тирловище* (рідко) 'те саме, що *тирлице*' (СУМ X, с. 121)); *Маючи молоду і буйну силу, сильні амбіції, романтичну харизму, унікальне геополітичне місце, відчуючи себе «**пупом**» Європи – ми могли легко «призбирувати» сусідські землі і творити, після Риму, другу центральнослов'янську суперімперію* (Народ 2, с. 8) (див.: *пуп Землі* 'центр, основа всього' (ФС II, с. 717)).

Іноді письменник свідомо вдається до створення стилемі, замінюючи загальноновживану лексему розмовною чи оказіональною: *Ми **опосіли** землю на дорозі з Європи до Азії і з Азії до Європи, на пограниччі двох цивілізацій – **осідлої** та кочівної, тому багато хто з нас взяв собі за філософію «моя хата скраю», відгородившись навіть від сусіда парканом, зате держава залишалася розгородженою і відкритою* (Народ 2, с. 10). Вдало використовує він також загальноновживані перенесення значень з одного номена на інший: *За десять років, поки Україна стояла на колгоспівському роздоріжжі, поки село злиденіло,*

поки розпродувалась за безцінь і розкрадалася так звана колективна власність, коли родючі землі захоплювали плантації бур'янів, а голови колгоспів «доїли» кволу державу, **циндрячи** кредити і не збираючись їх повертати, – за цей час в українському селі появилось кілька нових, сучасних господарів-ринковиків, які господарюють вже не на нічийній, а на орендованій у людей землі (Народ 2, с. 221).

Висновки. У публіцистиці раннього періоду творчості В. Яворівський майстерно використав стилістичний потенціал діалектизмів з метою стилізації мовлення, ідентифікації персонажів чи ареалу, експресивізації висловлювання. У публіцистичних творах зрілого періоду автор зрідка вдається до вживання діалектизмів. Зазвичай їхню функцію, пов'язану з конотацією висловлення, виконують слова, поширені в усному мовленні.

ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ

- Крила – Яворівський, В. (1975). *Крила, вигострені небом*. Київ, 112 с.
 Народ 2 – Яворівський, В. (2002). *Що ж ми за народ такий?* Київ, 347 с.
 Право – Яворівський, В. (1985). *Право власного імені*. Київ, 199 с.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ ЛЕКСИКО- І ФРАЗЕОГРАФІЧНИХ ПРАЦЬ

ВТССУМ – Бусел, В. Т. (ред.) (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Ірпінь, 1728 с.

СУМ – Білодід, І. К. (ред.) (1970–1980). *Словник української мови*. В 11 тт. Київ.

ФС – *Фразеологічний словник української мови* (1993). Київ, 980 с.

ЛІТЕРАТУРА

- Бевзенко, С. П. (1980). *Українська діалектологія*. Київ, 242 с.
 Бибик, С. П. (2003). Діалектне слово у словнику і в тексті. [У:] *Семантика мови і тексту*. 36. ст. VIII Міжнар. конф. Івано-Франківськ, с. 46–50.
 Грещук, В. & Грещук, В. (2015). *Діалектне слово в тексті та словнику*. Івано-Франківськ, 372 с.
 Єрмоленко, С. Я. (1972). Сучасна літературна мова і діалекти. [У:] *Рідне слово*, 6, с. 6–17.
 Єрмоленко, С. Я. (2008). Говіркове багатоголосся сучасної української прози. [В:] *Українознавство*, 1, с. 198–205.
 Жилко, Ф. Т. (1958). *Говори української мови*. Київ, 170 с.
 Зеленько, А. С. (1982). Про деякі функції діалектизмів у мові художньої літератури. [У:] *Культура слова*, 22, с. 39–41.
 Калинин, Л. Э. (1998). Включение диалектизмов в художественный текст как разновидность контакта между диалектной и литературной формами русского языка. [У:] *Вопросы языкознания*, 6, с. 58–67.
 Кобилянський, Б. В. (1960). *Діалект і літературна мова*. Київ, 276 с.
 Козачук, Г. О. (1972). Лексичні діалектизми у прозових творах Лесі Українки. [В:] *Українське літературознавство*, 16, с. 79–85.
 Матвіяс І. Г. (2008). Вплив говорів на українську літературну мову. [У:] *Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі. До 100-річчя професора Ф. Т. Жилка*. Тези доп. Міжнар. наук. конф. (5–7 березня 2008 р., Київ). Київ, с. 125–128.
 Ніколаєнко, І. О. (2010). До питання про «олітературення» діалектів. [У:] *Лінгвістика*, 3/1, с. 223–227.
 Самотик, Л. Г. (1998). Заметки о диалектизмах в творчестве В. Астафьева. URL: <https://www.dissercat.com/content/dialektizmy-v-yazyke-tsar-ryby-kak-osobennost-idiostilya-vp-astafeva> (дата запити: 10.06.2022).
 Шаповалова, І. В. (2011). Особливості вживання діалектизмів у структурі художнього тексту (на матеріалі твору Б. Ахмадуліної «Нечаєнне. Дневник»). [У:] *Лінгвістика*, 3, с. 229–234.

REFERENCES

- Bevzenko, S. P. (1980). *Ukrainska dialektolohiia* [Ukrainian dialectology]. Kyiv, 242 s. (in Ukrainian)
 Bybyk, S. P. (2003). Dialektne slovo u slovnyku i v teksti [Dialect word in the dictionary and in the text]. [U:] *Semantyka movy i tekstu*. Zb. st. VIII Mizhnar. konf. Ivano-Frankivsk, s. 46–50. (in Ukrainian)

Greshchuk, V. & Greshchuk, V. (2015). *Dialektne slovo v teksti ta slovnyku* [Dialect word in text and dictionary]. Ivano-Frankivsk, 372 s.

Yermolenko, S. Ya. (1972). Suchasna literaturna mova i dialekty [Modern literary language and dialects]. [U:] *Ridne slovo*, 6, s. 6–17. (in Ukrainian)

Yermolenko, S. Ya. (2008). Hovirkove bahatoholossia suchasnoi ukrainskoi prozy [Dialect polyphony of modern Ukrainian prose]. [V:] *Ukrainoznavstvo*, 1, s. 198–205. (in Ukrainian)

Zhylko, F. T. (1958). *Hovory ukrainskoi movy* [Dialects of the Ukrainian language]. Kyiv, 170 s. (in Ukrainian)

Zelenko, A. S. (1982). Pro deiaki funksiï dialektizmiv u movi khudozhnoi literatury [About some functions of dialectics in the language of fiction]. [U:] *Kultura slova*, 22, s. 39–41. (in Ukrainian)

Kalnin, L. E. (1998). Vklyuchenie dialektizmiv v khudozhestvennii tekst kak raznovidnost kontakta mezhdru dialektnoi i literaturnoi formami russkogo yazika [The inclusion of dialectisms in a literary text as a kind of contact between the dialectal and literary forms of the Russian language]. [U:] *Voprosi yazikoznaniya*, 6, s. 58–67. (in Russian)

Kobylianskiy, B. V. (1960). *Dialekt i literaturna mova* [Dialect and literary language]. Kyiv, 276 s. (in Ukrainian)

Kozachuk, H. O. (1972). Leksychni dialektyzmy u prozovykh tvorakh Lesi Ukrainky [Lexical dialectics in Lesya Ukrainka's prose works]. [V:] *Ukrainske literaturoznavstvo*, 16, s. 79–85. (in Ukrainian)

Matviias I. H. (2008). Vplyv hovoriv na ukrainsku literaturnu movu [The influence of dialects on the Ukrainian literary language]. [U:] *Dialektna mova: suchasnyi stan i dynamika v chasi*. Do 100-richchia profesora F. T. Zhylka. Tezy dop. Mizhnar. nauk. konf. (5 – 7 bereznia 2008 r., Kyiv). Kyiv, s. 125–128. (in Ukrainian)

Nikolaienko, I. O. (2010). Do pytannia pro «literaturennia» dialektiv [To the issue of «literature» of dialects]. [U:] *Linhvistyka*, 3/1, s. 223–227. (in Ukrainian)

Samotik, L. G. (1998). Zаметki o dialektizmakh v tvorchestve V. Astafeva [Notes on dialectisms in the work of V. Astafiev]. URL: <https://www.dissercat.com/content/dialektizmy-v-yazyke-tsar-ryby-kak-osobennost-idiostilya-vp-astafeva> (data zapytu: 10.06.2022). (in Russian)

Shapovalova, I. V. (2011). Osoblyvosti vzhyvannia dialektizmiv u strukturі khudozhnogo tekstu (na materialі tvorі B. Akhmadulinoi «Nechaenne. Dnevnyk») [Peculiarities of the use of dialecticisms in the structure of an artistic text (based on the work of B. Akhmadulina «Nechaenne. Diary»)]. [U:] *Linhvistyka*, 3, s. 229–234. (in Ukrainian)

Подано до редакції 16.06.2022 року
Прийнято до друку 08.08.2022 року